

אלפון רחובות בעיר

- השמות נכתבו בכתיב מלא על מנת לסייע ללומדים.
- ההתייחסות לשם מלא התייחסות לסוג המייצג השם (רחוב, מבוא, סמטה, שביץ, מעוז, דרך, נתיב, ככר, הר).
- באופן, אין התייחסות להא הידיעה.
- הפרק נכתב ע"י אליה מלור (2012) ופורסם בספר הלימוד לתלמידי כיתות ד', "מצפה אדומים – היישוב שלי", בהוצאת מרכז פס"ה מצפה אדומים ומשרד החינוך.

א

איבי הנחל מבוא בשכונת מגדים. אב - צמח רענן. המקור: שיר השירים ו' י"א: "אֶל גֶּנֶת אֶגֶז יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת בְּאֵבֵי הַנְּחַל לְרֵאוֹת הַפְּרָחַה הַגֶּפֶן הַנִּצְוֹ הַרְמָנִים".

(ה) **אבן** רחוב בשכונת צמח השדה. אבן הוא צירוף של מינרלים המופיע בקרום כדור הארץ

אבני החושן שם שכונה ושם רחוב המרכזי. **אבני החושן** הינן האבנים אשר היו משובצות באפודו של הכהן הגדול. המקור: שמות, פרק לט, פסוקים י"ח-כ' "ומלאתך בו מלאת אבן, ארבעה טורים אבן: טור, אדם פטדה וברקת--הטור, האחד. והטור, השני--נפד ספיר, ונהלם. והטור, השלישי--לשם שבו, ואחלקמה. והטור, הרביעי--תרשיש ושהם, וישפה; משבצים זהב יהיו, במלואתם".

אגן הסהר מבוא בשכונת מגדים. אגן- כלי עגול לנוזלים. המקור שיר השירים ז' ג': "שָׁרַרְךָ אֶגֶן הַסְּהַר".

אוג (נחל אוג) סמטת בשכונת נחלים. אוג הוא שיח בר נפוץ בארץ. מקליפתו ניתן להכין חומר מיוחד לעיבוד עורות.

אודם סמטה בשכונת אבני החושן. אודם אבן טובה שצבעה אדום. האודם היתה בחושן של הכהן הגדול. המקור: שמות כ"ח י"ז " ... טור, אדם פטדה וברקת--הטור".

(ה) **אורן** רחוב בשכונת צמח השדה. שם עץ נפוץ בארץ. שני סוגים: אורן ירושלמי ואורן הסלע. האורן לא מופיע במקרא.

(ה) **אזוב** רחוב בשכונת צמח השדה. צמח רב שנתי ממשפחת השפתניים. נפוץ בארץ וידוע במסורת ישראל. הערבים קוראים לו זעתר. משתמשים בו כתבלין. בעל ענפים זקופים, גובהו כ-35 ס"מ. כל הצמח עם שערות קצרות וצפופות, עליו עגולים ונגדיים. פורח בחודש מאי-יוני. הפרחים מכודרים. נפוץ בשפלה ובגליל.

(ה) **אלה** רחוב בשכונת צמח השדה. עץ הגדל בחורש וידוע בכתבי הקודש.

(ה)אלמוג רחוב בשכונת נופי הסלע. האלמוג הוא אבן הקורל העשוי מחומר אורגני שמוצאו מהים. האלמוג מתגבש בצורת מוטות מאורכים וצורה דמוית ענפים מסועפים. מופיע במגוון צבעים.

(ה)אפוד רחוב בשכונת אבני החושן. אחד מבגדי הכהן הגדול שאליו היה מחובר החושן עם האבנים. המקור: שמות כ"ח ו' "וְעָשׂוּ, אֶת-הָאֶפֶד".

אפיקים נתיב בשכונת נחלים. אפיק הוא קרקעית ה**נחל**, מסלול זרימתו של נחל.

ארד רחוב בשכונת נופי הסלע. ארד בלועזית הוא ברונזה. הארד היא שילוב של מספר מתכות **(סגסוגת)** של **נחושת** בתוספת **בדיל** להקשיה. הברונזה משמשת למגוון שימושים בתעשייה כמו גם ליצירת **פסלים** מודרניים. מהארד מכינים מדלייה למקום השלישי בתחרויות שונות בעיקר בענף הספורט.

(ה)אשל רחוב בשכונת צמח השדה. עץ ממשפחת האשליים המונה כ-50 עד 60 מינים, חלקם נשירים וחלקם ירוקי-עד, חלקם עצים וחלקם שיחים. העץ מצוי בעיקר בדרומה של הארץ. האשל נזכר כבר בתנ"ך מספר פעמים. בספר בראשית, כאשר אברהם כורת ברית עם אבימלך מלך גרר בבאר שבע ונוטע שם אשל, בראשית כ"א ל"ג "וַיִּטַע אֶשֶׁל, בְּבְאֵר שָׁבַע.

ב

בוקק (נחל בוקק) סמטה בשכונת נחלים. בוקק הוא שם של נחל, מעיין, מצד קדום ואכסניה בחוף ים המלח. ראשיתו של הנחל במרומי ההרים באזור ערד דרום מראש זוהר, ויורד בירידה תלולה כ-800 מטר בקרוב ונשפך אל ים המלח. השם הערבי אום בארק – אם הבריכה- על שם המים הנובעים במעין בריכה לנודדים המרוויים את צימאונם.

בורות המים מבוא בשכונת נחלים. בור המים הוא חפירה באדמה או חצובה בסלע. הבור משמש כמקום לאיסוף מי הגשמים. במדבר יהודה ישנו תוואי של דרך הנקראת דרך בורות המים. **(ה)בזלת** רחוב בשכונת נופי הסלע. אבן בצבע שחור, בדרך כלל עם נקבובית. האבן היא תוצאה התקרשות הלבה שהשתפכה מלוע הר הגעש. בארץ מצויים שטחי בזלת באזור הגליל והבשן. בעברית בזלת נקראת בשנית.

בית בִּלְתִּין רחוב בשכונת משואה. בית בִּלְתִּין הוא הר הנמצא בין גבולה המזרחי של ארץ ישראל לבין גבול בבל. המקור: משנה, מסכת ראש השנה, ג, המסכת מופיעה בחוברת בעמוד 79.

ברקת רחוב בשכונה באבני החושן, אבן טובה, צבעה ירוק. הברקת הייתה בחושן של הכהן הגדול. המקור: שמות כ"ח י"ז " ... טור אֲדָם פְּטָדָה וּבְרָקֶת הַטּוֹר".

בת נדיב שם רחוב בשכונת מגדים. הצרוף מופיע פעם אחת בתנ"ך, המקור: שיר השירים ז' ב' "מה לפו פְּעַמֶּיךָ בְּנַעֲלִים, בַּת נְדִיב".

(ה) **גבים** מבוא בשכונת נחלים. גבים הוא ריבוי של גב, גומות המים בסלעים, בנחלים.

(ה) **גביש** רחוב בשכונת נופי הסלע. הגביש הוא סוג של אבן קריסטל. הגביש בנוי מיחידה אחת בסיסית החוזרת מספר פעמים בתוך גביש אחד.

גדור (הר גדור) רחוב בשכונת משואה. הר גדור נמצא בעבר הירדן ועליו המשנה מספרת שהדליקו משואה על מנת להכריז על ראש חודש. המקור: משנה, מסכת ראש השנה, משנה ג', המסכת מופיעה בחוברת בעמוד 79.

(ה) **גומא** רחוב בשכונת צמח השדה. צמח הגדל בביצות. מגבעולי הגומא, מגבעוליו הכינו לבוש ומשטחים שעליהם כתבו המצרים את יצירותיהם הספרותיות. הקדמונים הכינו תיבות והשיטו אותן במים, הם קטעו את הגבעולים ומרחו עליהם חומר וזפת והמים לא חדרו בהן כמסופר על משה בספר שמות ב' ג' "וְלֹא-יִכְלֶה עוֹד, הַצִּפִּינוּ, וְתִקַּח-לוֹ תִבְתָּ לְגֹמָא, וְתִחְמְרָה בְחֶמֶר וּבְזָפֶת; וְתִשֶׂם בָּהּ אֶת-הַקֶּלֶד, וְתִשֶׂם בְּסוּף עַל-שֵׁפֶת הַיָּאֵר". השם הלועזי של הגומא הוא פפירוס.

(ה) **גזית** רחוב בשכונת נופי סלע. הגזית היא אבן מנוסרת ומסותתת. המונח אבן גזית מיוחד לאבנים מלבניות בעלות פאות צדדיות הניצבות זו לזו.

(ה) **גיא** דרך במעלה אדומים העוברת ממעגל התנועה בכניסה למיצדים (מרטיריוס) ועד למעגל התנועה בכניסה לנופי הסלע (בגבול שכונת אבני החושן). גיא פירושו עמק.

(ה) **גיתית** רחוב בשכונת כלי שיר. כלי זמר קדמון, יתכן וניגנו בו בגת (מקום דריכת הענבים) או חוקרים סבורים שהמילה גתית מכוונת למספר כלי נגינה, ואף אולי לקבוצת נגנים, או על שם העיר [גת](#). גיתית מוזכרת בתנ"ך לראשונה בספר תהילים ח' א' "לְמַנְצֵחַ עַל-הַגִּיתִית, מִזְמוֹר לְדָוִד".

(ה) **גילגל** רחוב בשכונת מצפה נבו. אתר בראשית כיבושו של יהושע בין-נון בכנען. בגילגל בני-ישראל חנו לאחר חציית הירדן, שם יהושע בנה מזבח משתיים עשרה אבנים מהירדן, והכין חרבות צורים לברית המילה הראשון בכנען. בני ישראל חגגו את הפסח ואכלו מתבואת הארץ. המקור: יהושע ד' י"ט-כ': הָעָם, עָלוּ מִן-הַיַּרְדֵּן, בְּעֶשְׂוֹר, לַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן; וַיַּחֲנוּ, בְּגִלְגָל, בְּקֶצֶה, מִזְרַח יְרִיחוֹ. וְאֵת שְׁתֵּי עֶשְׂרֵה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר לָקְחוּ מִן-הַיַּרְדֵּן--הַקִּים יְהוֹשֻׁעַ, בְּגִלְגָל".

(ה) **גיר** רחוב בשכונת נופי הסלע. אבן גיר היא [סלע משקע](#) המורכבת בעיקר מסידן פחמתי הוא [בעלי חיים ימיים](#). אבן גיר בצורתה הטהורה היא בצבע לבן או כמעט לבן. בשל מזהמים כמו טיט, חול, חומרים אורגניים, תחמוצת [ברזל](#) וחומרים אחרים, ניתן למצוא גם סלעי גיר בצבעים שונים, בעיקר על משטחים שנשחקו.

(ה) **געש** רחוב בשכונת נופי הסלע. הר המעלה לבה לוחטת מבטן האדמה. לאחר התקרשותה הופכת הלבה לסלע געשי, לרוב בזלת.

גורפן (נחל גורפן) סמטה בשכונת הנחלים. נחל גורפן זורם במדבר יהודה ומתחבר למחל התמרים.

(ה)גְרָנִיט רחוב בשכונת נופי הסלע. הגרניט בעברית שָחם, הוא סלע יסוד הנוצר בעומק ובלחץ רב תחת קרום כדור הארץ בחלקו היבשתי. מקור השם מלטינית "גרנוס" "גרגיר" המתייחס למבנה הסלע הבנוי מגבישים בינוניים עד גסים הנראים לעין.

ד

דרגות (נחל דרגות) רחוב בשכונת הנחלים. נחל הזורם במדבר יהודה. עובר בצד חורבת דרגות ומכאן שמו. נמשך דרומה לבאר שבע ומתחבר לנחל הבשור, היורד לים התיכון.

(ה)דקל רחוב בשכונת צמח השדה. משפחת הדקליים מכילה כ-200 סוגים וכ-3,500 מינים של עצים ירוקי עד. עלי הדקל הם בין הגדולים ביותר בממלכת הצמחים. פרי הדקל הוא בדרך כלל ענבה בשרנית (תמרים).

ה

הורקניה מבוא בשכונת המצדים. מצודה קדומה ביהודה. שמה ניתן לה ע"י מייסדה יוחנן הורקנוס מבית החשמונאים, אשר בנה אותה כ-120 לפני הספירה. המצודה מנהרות למסתור ובורות מים לאגירה.

הר הבית דרך במעלה אדומים העוברת מהכניסה הדרומית לעיר, תחנת המשטרה ועד למעגל התנועה בין שכונת מגדים לבין שכונת צמח השדה. הדרך נקראת על שם הר הבית עליו בית מקדש. הר הבית הוא המקום המקודש ביותר בעולם ל**יהדות** והמקום השלישי בקדושתו **לאסלאם**.

הר הצופים דרך במעלה אדומים העוברת ממעגל התנועה "כנפי נשרים" ועד למחלף מעלה אדומים. הדרך נקראת על שם הר הצופים שממנו נשקפת וניתן לצפות גם על מעלה אדומים. גובהו 830 מטר. על הר הצופים ביה"ח "הדסה", האוניברסיטה העברית, בית קברות צבאי בריטי ממלחמת העולם הראשונה ועוד.

הרדוף (נחל הרדוף) סמטה בשכונת הנחלים. הרדוף הוא הר ונחל במדבר יהודה הדרומי, עובר בשיפולי הר הרדוף ומתחבר לנחל צאלים, הנשפך לים המלח. נקרא על שם צמחי ההרדוף הגדולים באפיק הנחלים ובצדי מעיינות.

הרודיון מבוא בשכונת מצדים. ההרודיון הוא הר הנמצא כ-12 **קילומטרים** מדרום ל**ירושלים**, באזור **ספר מדבר יהודה**. בסביבת העיר בית לחם. שמו האחר של ההרודיון הר הורדוס. כיום הוא אתר ארכאולוגי מתקופת בית שני שבו מבצר דמוי גבעה מלאכותית ועיר, שנבנו על ידי המלך הורדוס, בולט בפסגתו הגבוהה והתלולה.

ו

ורדית (נחל ורדית) סמטה בשכונת הנחלים. ורדית הוא יובל קטן של נחל פארן אשר אינו זורם במדבר יהודה. בנחל קניון אשר קירותיו זקופים. העלייה בקניון ורדית אינה קלה והיא מחייבת טיפוס בסולמות ובחבלים על מנת להתגבר על סדרת המדרגות הגבוהות אשר באפיק. לרגלי כל מדרגה גב עמוק המתמלא מים בקיץ, חלק מהגבים עמוקים ומחייבים שחייה.

ז

זוהר רחוב בשכונת הנחלים. נחל אכזב היורד מהרי מדבר יהודה הדרומיים ובגבול הנגב, אל ים המלח. על גדות הנחל – מצד ובסמוך לשפכו-היישוב נווה זוהר, בקרבתו מעיינות חמים. קרוב לסופו של הנחל ישנו מצד בשם מצד זוהר.

ח

חבר (נחל חבר) סמטה בשכונת הנחלים. נחל חבר במדבר יהודה, יורד מאזור יטא (הסמוכה לחברון), ונשפך לים המלח, מדרום לנחל ערוגות ומצפון לנחל משמר. אורכו של הנחל כ-17 ק"מ. עם התחתרותו של הנחל בגזר הקשה של במת השוליים המזרחיים של מדבר יהודה, משתנה הנחל מערוץ רדוד לנקיק צר ועמוק. בנקיק מספר מפלים קטנים, שביניהם גבים ענקיים, האוגרים מים רבים. נקיק זה מביא את הנחל למפל הגדול שלו - גובהו למעלה מ-100 מטרים. בתחתית המפל גומחה גדולה, שנוצרה על ידי המים ששחקו את השכבה התחתונה בקיר המפל הבנויה מסלע רך יותר. סמוך לתחתית המפל, נובע מעין עונתי. בהמשך הנחל עוד שני מפלים, גובה הגדול שבהם כ-50 מטרים. שמו של הנחל, חבר, נגזר משמו הערבי "ואדי חברה" - שמה של העיר חברון בימי הביניים. שם נוסף של הנחל הוא ואדי אל חייאת - נחל הנחשים.

חגווי הסלע מבוא בשכונת מגדים. חגו-נקיק, חריץ, סדק עמוק בסלע. המקור: שיר השירים ב' י"ד: "יִוְנְתִי בְּחַגְוֵי הַסֵּלַע, בְּסִתְרֵי הַמְּדַרְגָּה, הַרְאִינִי אֶת מְרֵאֶיךָ, הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת-קוֹלְךָ: כִּי קוֹלְךָ עָרֵב, וּמְרֵאֶיךָ נְאוֹה".

חוט השני רחוב בשכונת מגדים. חוט השני הוא פתיל דק בצבע אדום. המקור: שיר השירים ד' ג' "כְּחוֹט הַשְּׁנִי שִׁפְתוֹתֶיךָ, וּמִדְּבַרְךָ נְאוֹה; כְּפֶלַח הָרֶמֶן וּרְקִתְךָ, מִבְּעַד לְצַמְתְּךָ".

חלוקי נחל רחוב בשכונת נופי הסלע. חלוקי נחל הן אותן אבנים אשר נשחקו בנחלים במשך שנים על גבי שנים עד שקיבלו את צורתן העגולה, או לכל הפחות ללא פינות חדות. חלוקי הנחל מגיעים ממקומות רבים בעולם כולל מארץ ישראל. היום משתמשים בחלוקי נחל בבתים לנוי, לאקווריומים ולעוד.

(ה)**חליל** רחוב בשכונת כל שיר. כלי נגינה עממי נפוץ בימי קדם וגם כיום. החליל בעל פיה צרה עם עץ חלול, יש לו שמונה חורים וחור אחד מאחור אשר באמצעותם ניתן לנגן. שמו המלא הוא "חליל צד" והוא נקרא כך בשל דרך החזקתו בשעת הנגינה.

(ה)חלמונית מבוא בשכונת צמח השדה. החלמונית ממשפחת נרקיסיים. צמח בעל בצל גדול. פרחים צהובים גדולים הפורחים בקרבת האדמה, ללא עלים. אין לו עמוד תפרחת, רק מקבצי פרחים (1-5). כותרת דמוית כד. ביום נפתח בשמש ובלילה נסגר. במרכז הפרח 6 אבקניים. צומח בחודש הסתיו.

(ה)חלמיש רחוב בשכונת נופי סלע. אבן קשה דומה לצור. האדם הקדמון בתקופת האבן עשה ממנה את כליו. נמצאו שטחים בנגב מכוסים חלמיש, אזורים אלה הם חסרי ירק. כדברי תהילים קי"ד ח': "ההפכי הצור אגם-מים; חלמיש, למעינו-מים".

(ה)חצוצרה רחוב בשכונת כלי שיר. החצוצרה כלי נגינה ממשפחת כלי הנשיפה ממתכת. החצוצרה שמשה מימי קדם למקרא עדה, לתקיעה בחגים, בכיבוש יריחו ועוד. בתנ"ך, במדבר י' בי-ח' משה מצטווה על יד הקב"ה "עשה לך, שְׁתֵי חֲצוֹצְרוֹת בְּסוּף--מְקֻשָּׁה, תַּעֲשֶׂה אֹתָם; וְהָיוּ לְךָ לְמִקְרָא הַעֲדָה, וּלְמִסַּע אֶת-הַמַּחֲנוֹת. וְתִקְעוּ, בָּהֶן--וְנוֹעְדוּ אֵלַיךָ כָּל-הָעֵדָה, אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד. וְאִם-בְּאַחַת, יִתְקַעוּ--וְנוֹעְדוּ אֵלַיךָ הַנְּשִׂאִים, רֵאשֵׁי אֲלֹפֵי יִשְׂרָאֵל. וְתִקְעֶתֶם, תְּרוּעָה--וְנִסְעוּ, הַמַּחֲנוֹת, הַחֲנִים, קִדְמָה. וְתִקְעֶתֶם תְּרוּעָה, שְׁנִית--וְנִסְעוּ הַמַּחֲנוֹת, הַחֲנִים תִּימָנָה; תְּרוּעָה יִתְקַעוּ, לְמִסְעֵיהֶם. וּבְהַקְהִיל, אֶת-הַקְּהָל--תִּתְקַעוּ, וְלֹא תִרְיעוּ. וּבְנִי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים, יִתְקַעוּ בַחֲצוֹצְרוֹת; וְהָיוּ לָכֶם לְחֻקֹּת עוֹלָם, לְדֹרֹתֵיכֶם. כִּי־מִשְׁתַּמְשִׁים בְּתוֹמֹת, בַּמַּחֲנוֹת צַבָּא וְנוֹעַר לְטַקְסִים.

(ה)חרסית רחוב בשכונת נופי הסלע. החרסית נקראת גם חמרה, קרקע בעלת גוון אדמדם. חרסית היא חומר אשר בעבר יצרו כלי חרס ומשמש לכיור ופיסול. מצוי בעיקר בנגב.

ט

טור (נחל טור) סמטה בשכונת הנחלים. נחל טור הנמצא כ- 350 מ' מצפון למצוקי דרגות. לנחל אגן ניקוז מקומי קטן ביותר. בערוץ הנחל קניון מרשים בעל סדרת מפלים גבוהים עד שיפכו לים המלח, כשהמפל הגבוה בגובה של כ-80 מטרים. מתחילת הקניון יש תצפית מרשימה לעבר ים המלח והרי מואב.

י

יהלום שם כיכר בשכונת אבני החושן. כיכר יהלום הינה מרכז מסחרי ובתי מגורים. יהלום אבן יקרה מאבני החושן. בתנ"ך מופיעה היהלום שלוש פעמים והראשונה בשמות כ"ח י"ח "וְהַטּוֹר, הַשְּׁנִי--נֶפֶד סַפִּיר, וְיָהֳלָם".

יעלים (נחל יעלים) סמטה בשכונת נחלים. הר ונחל במדבר יהודה. נחל יעלים יורד מהכניסה לעיר [ערד](#), ונשפך לים [המלח](#), כ-5 ק"מ צפונית לנחל [בוקק](#) ולמלונות ים המלח. אורכו כ-18 ק"מ, נקרא על שם היעלים, המצויים בסביבה.

כ

כוכב הירדן מבוא בשכונת משואה. מצודה צלבנית בשולי הרי הגליל התחתון. משקיפה אל הירדן ומכאן שמה. המקום היה מיושב ע"י צלבנים, ובתקופה מאוחרת יותר יהודים אשר ברחו במלחמת השחרור (1948), בזמן הקרבות באזור זה. בשרידים שנמצאו נתגלו מנורה וארון הקודש חקוקים על אבני הבזלת, וכתובת ארמית-עברית מטושטשת, המסכת מופיעה בחוברת בעמוד 79. (ה)**כורכר** רחוב בשכונת נופי הסלע. הכורכר הוא [סלע משקע](#) פריך ונקבובי. הכורכר נוצר כתוצאה מהתאבנות [חולות](#), מהתלכדות גרגירים.

(ה)**כינור** רחוב בשכונת כלי שיר. כלי נגינה ידוע עוד מימי קדם. כלי פריטה בעל ארבעה מיתרים וקשת שצליליו הם הגבוהים ביותר במשפחת כלי קשת. עשוי מתיבת תהודה של עץ. בתנ"ך מופיע הכינור לראשונה בבראשית, ד' כ"א "וַיִּשֶׁם אֶחָיו, יוֹבֵל: הוּא הָיָה--אָבִי, כָּל-תַּפֵּשׁ כְּנֹר וְעֹגֵב". (ה)**כרכום** רחוב בשכונת צמח השדה. פרח ממשפחת האירוסיים. פרחים גדולים דמויי משפך, בעל פקעת, צבעם לבן והעלים מחטיים. נפוץ באזורי סלעים. הצמח מופיע במקרא פעם אחת בשיר השירים ד' י"ד "נִרְדָּ וְכַרְפֶּס, קָנָה וְקַנְמוֹן, עֵס, כָּל-עֵצֵי לְבוֹנָה; מֵר, וְאַהֲלוֹת, עֵס, כָּל-רֵאשֵׁי בְּשָׂמִים."

ל

לשם סמטה בשכונת אבני החושן. אחת מאבני החן שהיו בחושן של הכהן הגדול. מופיע במקרא פעמיים באותו ספר- שמות כ"ח י"ט "הַטֹּר, הַשְּׁלִישִׁי לְשֵׁם שָׁבוּ וְאַחֲלָמָה."

מ

מגדים שם שכונה, הרחוב הראשי נקרא פרי מגדים. כל שמות הרחובות בשכונה לקוחים משיר השירים.

מדבר יהודה דרך במעלה אדומים העוברת ממעגל התנועה של כנפי נשרים ("אדומים 3"), הספרייה הציבורית ("אדומים 4"), הגשר למתנ"ס, מעגלי תנועה המובילים לשכונת הנחלים ולרחוב התוף ("אדומים 5"), חציית מעגל תנועה "אדומים 6", מעגל התנועה המוביל לרחוב הגבים ולרחוב הגיתית "אדומים 7" ועד למנזר מרטיריוס במעגל התנועה לכניסה של שכונת הנחלים והמיצדים ("אדומים 8"). מדבר יהודה הוא אזור [גאוגרפי](#) במזרח [ארץ ישראל](#), בין [הרי יהודה לים המלח](#). אורכו של המדבר הוא כ-85 [קילומטר](#) ורוחבו כ-25 קילומטר, הוא מוגדר [מדבר צל גשם](#). בספר (בקצה) המדבר שוכנת לה העיר שלנו, מעלה אדומים. עוד על המדבר בספרי עיון ובמקורות מידע מתוקשבים.

מדליקי המשואה רחוב בשכונת משואה. שמו הודם של הרחוב חורן. הרחוב נקרא על שם מדליקי המשואות שהיו מסמנים את תחילתו של החודש. המסכת מופיעה בחוברת בעמוד 79.

(ה)מוזיאון רחוב בשכונת כלי שיר. הרחוב נקרא על שם מוזיאון האמן משה קסטל. על המוזיאון בפרק "מוסדות, אתרים ופיסול חוצות במעלה אדומים".

(ה)מיצדים שם שכונה ורחוב מרכזי בשכונה. מיצדים הינם ריבוי של מיצד-מבצר. מיצדים רבים הוקמו לאורך דרכי המדבר כמסופר בתנ"ך המקור: דברי הימים ב', כ"ו י' על המלך עוזיהו "וַיִּבֶן עֲזִיָּהוּ מַגְדָּלִים בְּירוּשָׁלַם", וכפי שמעידים שרידיהם בשטח. חומר נוסף ניתן למצוא בעמוד 69 וכן בספרי עיון ובמקורות מידע מתוקשבים.

(ה)מיתנן מבוא בשכונת צמח השדה. מתנן הוא [שיח ירוק עד](#) שגובהו 50-200 ס"מ. השיח בעל ענפים רכים וחזקים, [עליו](#) זעירים וצמודים לענפים. צד העלים הפנימי, הצמוד לענף, שעיר וכהה, וצדו החיצוני ירוק בהיר ומבריק. מקור השם המשוער הוא במילה מתנה, כלומר חוט הנושא עליו את כפות המאזניים. השיח גדל כל השנה, ופורח בין [מרץ ליולי](#). [הפרחים](#) צהובים, כל חלקי הצמח מכילים חומרים [רעילים](#). המיתנן מותאם לאקלים יובשני והוא גדל בארץ גם באזור מדבר יהודה.

מכוור (הר מכוור) רחוב בשכונת משואה. יישוב קדום בעבר הירדן, מזרחה מים המלח, על הר בולט. הייתה בו מצודה, ששלטה על מעברי ההרים. אלכסנדר ינאי בשנת 100 לפני הספירה ביצר אותה לראשונה אחריו ספר וחיזק אדמותיה הורדוס. על פסגת הר זה היו משיאים משואות יהודיע ליישובים היהודים באיזור זמן מועדים וראשי חודשים (תלמוד ירושלמי ב ג), המסכת מופיעה בחוברת בעמוד 79.

(ה)מלוח רחוב בשכונת צמח השדה. שיח בר הגדל. מופיע בתנ"ך פעם אחת בספר איוב ל' ד' הקטפים מלוח עלי-שיח; וְשָׂרֵשׁ רֶתְמִים לַחֲמָם" הוא [סוג](#) של שיח [בעל פרחים](#) הגדל לרוב באדמות יבשות ומלוחות, כגון [מדבריות](#). קיימים בין 100 ל-200 [מינים](#) של מלוח בתפוצה עולמית. עלי המלוח בשרניים ובעלי שפה פשוטה. ברוב המינים צבעם הוא [ירוק-אפרפר](#). טעם העלים [מלוח](#). [הפרחים](#) ירוקים וזעירים.

(ה)מצוק רחוב בשכונת נופי הסלע. מצוק הוא הר או סלע גבוהים ותלולים שניצבים אנכית לקרקע. מדבר יהודה הוא אזור המאופיין [באקלים מדברי](#) ו**בטופוגרפיה** של רמה המסתיימת [במזרח](#) במצוק (חלק [ממצוק ההעתקים](#)) שאותו חורצים נחלים הזורמים [ממערב](#) למזרח. [מצוק](#) ההעתקים הוא רצף של [צוקים](#) המצוי בשולים המערביים של [בקעים המלח](#).

(ה)מצילתיים מבוא שכונת כלי שיר. מצלתיים הן [כלי נגינה](#) ממשפחת [כלי ההקשה](#). הן מורכבות משתי [מצילות](#) עגולות וצלילן מופק על ידי הקשתן זו בזו. המצילתיים משמשות בעיקר [בתזמורת סימפונית](#) ו**בתזמורת צועדת**. ביצירות המצילתיים מופיעות בעיקר ברגעי השיא של היצירה והאירוע.

מצפה נבו רחוב ושכונה. הר בעבר הירדן, מזרחית מים המלח. אל הר נבו הגיעו בני ישראל בנדודיהם אל כנען. המקור במדבר ל"ג מ"ז "... וַיִּסְעוּ... וַיַּחֲנוּ בְּהַר הָעֶבְרִים, לְפָנֵי נְבוֹ." משה רבנו לא זכה להיכנס לכנען ומפסגת הר נבו השקיף מערבה אל כנען, הארץ המובטחת אותה ייעד אלוקים לעם ישראל. בערבית שמו של ההר גבל א-נביא, על שם הנביא משה.

(ה)מרווה רחוב בשכונת צמח השדה. המרווה (ריחנית) ממשפחת שפתניים. שיח גובהו בממוצע 70 ס"מ, גבעולי הצמח מרובעים ובדרך כלל מקומטים ונושאים עמם עפצים שהם עגולים דמויי תפוחים, שנוצרו בעקבות עקיצת חרק וגרמו לצמח לבליטה. המרווה פורחת אפריל-מאי.

נ

(ה)נבל רחוב בשכונת כלי שיר. כלי נגינה השייך למשפחת כלי המיתר. המיתרים בנבל קלועים בין הצוואר ותיבת הצלילים בצורה אלכסונית. מנעד הצלילים של נבל מודרני. בספר שמואל א' י' פסוק ה שמואל יוצק לשאול שמן על הראש להיות הנגיד ומנחה אותו שילך ויפגוש נביאים "וַיְהִי כַּבָּאָדָּ שֶׁם הָעִיר, וַיִּפְגַּעַתְּ חֶבְלֵי נְבִיאִים לְרַדִּים מֵהַבָּמָה, וְלִפְנֵיהֶם נָבֵל וְתֵף וְחָלִיל וְכִנּוֹר, וְהָמָּה מִתְנַבְּאִים". לפי המסורת ניגן **המלך דוד** לפני **שאל המלך** בנבל קשתי הנקראת **בעברית** - "כנור דוד".

נופי הסלע רחוב ושכונה בחלק המזרחי של מעלה אדומים. השכונה החדשה ביותר שהחלה בנייתה ב-1999. בשכונה שמות רחובות הלקוחים מעולם הנופים, המסלע וסוגיו.

נופך סמטה באבני החושן. הנופך היא אבן יקרה מאבני החושן שהיו לכהן הגדול על החושן. צבעה כחול – ירוק. המקור מהתנ"ך מופיע באלפון הרחובות בשם השכונה "אבני החושן".

(ה)נחושת רחוב בשכונת נופי הסלע. הנחושת היא **מתכת** אדמדמה. היא מהמתכות הראשונות אשר שימשו את **האדם** להכנת כלים ואבזרי קישוט. כיום משמשת הנחושת בעיקר בתעשיית **החשמל** וה**אלקטרוניקה**, בשל היותה מוליך חשמל בעל **התנגדות** נמוכה.

(ה)נחלים רחוב ושכונה. השכונה הראשונה במעלה אדומים הוקמה ב-1982. בשכונה סמטאות המתפצלות מהרחוב הראשי שלה ונקראות על שם עשרה נחלים במדבר יהודה. סדר השמות לפי א"ב, במגמה לסייע לתושבים להתמצא. בשכונה יש גם את רחוב הגבים מבוא בורות המים, ונתיב האפיקים.

(ה)נטיף רחוב בשכונת נופי הסלע. הנטיף הוא עמוד היורד מתקרה של **מערה** כלפי מטה.

(ה)ניקרה רחוב בשכונת נופי הסלע. ניקרה הוא נקיק, חור בסלע. מערה צרה וחבויה בין הסלעים, על משה נכתב שהקב"ה שם אותו בנקרת הצור. המקור: שמות ל"ג כ"ב "וַיְהִי בַעֲבֹר כְּבֹדִי, וַיִּשְׁמַתִּיךָ בְּנִקְרַת הַצּוֹר; וַיִּשְׁכַּתִּי כַּפִּי עָלֶיךָ, עַד-עֲבָרֶיךָ".

ס

(ה)סוף רחוב בשכונת צמח השדה. הסוף הוא צמח נחלים, מקווי מים מתוקים וביצות. הסוף בעל קנים גבוהים(עד 2 מטרים) וצרים דמויי סרגל. מיני הסוג הם **עשבונניים רב שנתיים**, **שעליהם** הארוכים צומחים בשושנה סביב השורשים. המקור: שמות ב' ג' מסופר על יוכבד, אם משה "וְלֹא-יִכְלָה עוֹד, הַצְּפִינוּ, וַתִּקַּח-לוֹ תֵּבֶת גָּמָא, וַתַּחְמְרָהּ בַּחֲמֵר וּבְצִפֹּת; וַתִּשֶׂם בָּהּ אֶת-הַיָּלֶד, וַתִּשָּׂם בְּסוּף עַל-שֵׁפֶת הַיָּאֵר".

(ה)ספיר (סמטה) בשכונת אבני החושן. אבן יקרה כחולה, מאבני החושן של הכוהן הגדול. אבן קשה ביותר אחר היהלום. המקור מהתנ"ך מופיע באלפון הרחובות בשם השכונה "אבני החושן".

(ה)ספרייה רחוב בקצה שכונת אבני החושן, בקצהו הדרומי של ככר יהלום מעגל תנועה "אדומים 4". הרחוב נקרא על שם הספרייה השלום על-שם בני ציון. על הספרייה תקראו חומר

נוסף בפרק "מוסדות, אתרים ופיסול חוצות במעלה אדומים" וכן באתר

<http://www.hasifria.org.il/maaleadumim/heb/main>.

סרטה (הר סרטה) רחוב בשכונת משואה. סְרְטָה או בשמו הנוסף אלכסנדריון הוא **מבצר** קדום ששכן על כיפת הר גבוה ברכס ההרים בדרום מזרח **השומרון**, מעל **לבקעת הירדן**. הדעה המקובלת על רוב החוקרים היא כי המבצר נבנה על ידי **אלכסנדר ינאי**. סרטה מוזכרת כתחנה השנייה בשרשרת התחנות, בהן הודלקה משואה להעברת הידיעה על **קידוש החודש** בימי **בית המקדש השני** תחנות אלו הוקמו על פסגות בולטות ואפשרו העברת מסר במהירות גבוהה, המסכת מופיעה בחוברת בעמוד 79.

ע

(ה)עוגב רחוב בשכונת כלי שיר, העוגב כלי נשיפה המוזכר בבראשית ג כ"א "ושם אחיו יובל הוא אבי כל תופס כינור ועוגב". עוגב כלי נגינה קדמון. כיום הוא כלי נגינה גדול בעל מערכת קלידים כמו פסנתר. העוגב הוא כלי הגינה המצוי בכנסיות נוצריות.

(ה)עירית רחוב בשכונת צמח השדה. צמח בר רב שנתי ממשפחת השושניים. בעל שורשים עבים ועמוד תפוחת חסר עלים. פרחיו מסודרים משני צדדיו. בכל פרח שישה עלי כותרת פתוחים. צבע הפרח לבן-בז-קוניאק. מתנשא לגובה 80-120 ס"מ פורח בחודש פברואר. מצוי בשפלה ובנגב.

(ה)ענבל מבוא בשכונת כלי שיר. הענבל הוא לשון הפעמון, קנה מתכת שבראשו כדור קטן.

(ה)ערבה רחוב בשכונת צמח השדה. ערבה היא שמם של מספר סוגי **עצים נשירים** ומספר סוגי **שיחים**. הערבה היא צמח נשיר ולרוב עליה מאורכים. במינים מסוימים העלים מעוגלים. **ביהדות** נמנית הערבה עם **ארבעת המינים** של חג **סוכות** המוזכרים בספר ויקרא כ"ג מ' "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים, וְעֵנַף עֵץ-עֵבֶת, וְעֵרְבֵי-נָחַל; וּשְׂמַחְתֶּם, לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם-שִׁבְעַת יָמִים".

(ה)עשור רחוב בשכונת כלי שיר. כלי נגינה בין עשרה מיתרים. יש הסוברים שהעשור היה כלי נשיפה עם "שק של עור". העשור מופיע בתנ"ך בצירוף כלי הנגינה נבל. במעלה אדומים בית הכנסת הקרוי "עלי עשור ועלי נבל" הנמצא במעגל התנועה ("אדומים 7") בין דרך מדבר יהודה לבין רחוב הגיטית.

עת הזמיר רחוב בשכונת מגדים. השם מורכב מעת – זמן ומזמיר שם של ציפור שיר או ייתכן והכוונה לזמורה ענף הגפן. המקור: שיר השירים ב' י"ב הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאַרְץ, עַת הַזְּמִיר הִגִּיעַ; וְקוֹל הַתּוֹר, נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ".

פ

פטדה סמטה בשכונת אבני החושן. אבן יקרה, כנראה טופז. הפטדה אבן טובה צבעי האבן – ירוק, כחול, צהוב אדמדם. הפטדה הייתה בחושן של הכהן הגדול. המקור: שמות כ"ח י"ז "פֶּטֶדָה וּבְרִקְתָּ...".

פרי מגדים רחוב בשכונת מגדים. פירוש השם מגד, ברכה ו"פרי מגדים" הם הפירות המובחרים. פרי מגדים מופיע פעמיים במקרא, שיר השירים שניהם בפרק ד' י"ג, ט"ז "שֶׁלֶחֶן פָּרֶדֶס רְמוֹנִים, עִם פְּרֵי מְגָדִים".

(ה)פעמון מבוא בשכונת כלי שיר. פעמון הוא מכשיר המשתייך ל**כלי נגינה**. צורתו בדרך כלל דומה ל**תנור** חלול כשקצהו האחד פתוח, **תיבת תהודה** זו מכונה זוג. כשמקישים עליו הוא רוטט, וכך נוצר הקול. כלי ההקשה הוא בדרך כלל מוט או דיסקית **ממתכת**, מזכוכית, מחמר הנמצאת בתוך הפעמון נקראת בשם ענבל. יש פעמונים ללא ענבלים, שמקישים עליהם באמצעות פטיש עץ.

(ה)פרג מבוא בשכונת צמח השדה. הפרג סוג של צמחים בעל פרחים גדולים ונאים בגווני **אדום**, **כתום**, **סגול**, **ורוד** או **לבן**, תלוי במין זרעי הפרג משמשים כתבלין ולדברי מאפה (אזני המן ועוד). כך מפיקים מהם לצורכי מזון ותעשייה. מנוזל המצוי בפרח ניתן להפיק נוזל לתרופות.

צ

(ה)צוק רחוב בשכונת נופי הסלע. צוק הוא בליטת סלע אנכית או כמעט אנכית. בסיסם של רוב הצוקים הוא בצורת שיפוע המכוסה בחלוקי אבן. באזורי אקלים צחיח, מדברי או מתחת לצוקים גבוהים בצוקים רבים יש גם מפלי מים או מקלטי סלע. במקרים מסוימים הצוק הולך וקטן לקראת סוף הרכס.

(ה)צור רחוב בשכונת נופי הסלע. הצור מופיע בטבע כגושים בתוך סלעי **קירטון**, **אבן גיר**. ובתנ"ך מופיע הצור לראשונה, בספר דברים ל"ב י"ג "יִרְכְּבֵהוּ עַל-בְּמוֹתַי (בְּמַתִּי) אֶרֶץ, וַיֹּאכַל תְּנוּבַת שְׂדֵי וַיִּנְקְהוּ דָבֶשׁ מִסֵּלַע, וַשְּׁמֹן מִחֶלְמִישׁ צוּר".

(ה)צורן רחוב בשכונת נופי הסלע. הצורן הידוע יותר בשמו הלועזי סיליקון. בצורתו הגבישית, לצורן צבע אפור כהה וברק מתכתי. צורן הוא המרכיב העיקרי בזכוכית, מלט, קרמיקה.

(ה)ציפחה רחוב בשכונת נופי הסלע. צפחה היא סלע בעל קשיות בינונית הנוצר בהתמרה בדרגה גבוהה, בתנאי טמפרטורה ולחץ גבוהים. מקור השם הלועזי ביוונית עתיקה ומשמעותו סדק, פיצול, הפרדה. סלעי צפחה מצויים במקומות רבים בעולם ושכיחים מאוד גם באזור אילת (בהר צפחות ובנחל שלמה) במדבר ובדרום סיני, ולרוב משמשים לבנייה.

(ה)צלף רחוב בשכונת צמח השדה. הצלף הוא צמח רב שנתי ממשפחת הצלפיים. בסוג צלף 350 מינים הכוללים עצים, מטפסים ושיחים. במהלך החורף הצלף ממית את ענפיו ובאביב הוא מוציא ענפים חדשים מגזעו סמוך לשורשים. עדרי הצאן אינם אוכלים את הפרי ואת העלים בגלל הקוצים. הצלף הוא בעל ענפים בשרניים סגולים, וקוצים חדים ועזים. עליו הירוקים צומחים באביב וקמלים בסוף הקיץ.

(ה)צלצל רחוב בשכונת כלי שיר. כלי נגינה המצלצל כעין מצלתיים. בתנ"ך מופיע השם ברבים, צלצלים (צלצלי שמע, צלצלי תרועה). בספר שמואל ב' ו ה "וְדָוִד וְכָל-בֵּיתוֹ שָׁרְאֵל, מְשַׁחֲקִים לְפָנָי יְהוָה, בְּכָל, עֲצֵי בְרוֹשִׁים; וּבְכַנְרוֹת וּבְנִבְלִים וּבְתַפִּים, וּבְמַנְעִנְעִים וּבְצִלְצָלִים".

צמח השדה דרך ושם שכונה. בשכונה שמות של רחובות מעולם הצומח. "צמח השדה" מופיע בתנ"ך פעם אחת, המקור: יחזקאל ט"ז ז' "רַבְבָּה, כְּצֹמַח הַשָּׂדֶה נִתְתִּיךְ, וְתִרְבִּי וְתִגְדְּלִי, וְתִבְאִי בְעֵדֵי עֲדָיִים".

(ה) צפצפה מבוא בשכונת כלי שיר. עץ ממשפחת הערבה, גדל ליד מים. העצים והשיחים מסוג צפצפה הם צמחים נשירים, ועליהם מקבלים גוון של בין זהוב בהיר לצהוב לפני שהם נושרים. בישראל גדל רק מין אחד של צפצפה - צפצפת הפרת, הנפוצה לאורך נחלים הנשפכים אל ים המלח ועל גדות הירדן. מופיע פעם אחת בתנ"ך, המקור: יחזקאל י"ז ה' "וַיִּקַּח מִזֶּרַע הָאֶרֶץ, וַיִּתְּנֶהוּ בַשָּׂדֶה-זֶרַע; קַח עַל-מֵים רַבִּים, צִפְצָפָה שְׁמוֹ".

ק

קדם שם דרך וככר בעיר מעלה אדומים. דרך קדם עוברת מהכניסה לשכונת נופי הסלע ונמשכת עד למעגל התנועה של "ככר הנשרים". ככר קדם היא ככר בה נמצאים מספר אגפים של עיריית מעלה אדומים, המוקד העירוני, בית המשפט לתביעות קטנות, מרכזעעה(טיפול רפואי מיידי), מרכז גישור בקהילה, ש.י.ל (שירות ייעוץ לאזרח), מ.ד.א (מגן דוד אדום), מכון מעלה אדומים לתיעוד השפה הספניולית ותרבותה ועוד. פירוש המילה "קדם" הוא מזרח המקור בתנ"ך בראשית כ"ח י"ד "ואלוקים אָמַר אֶל-אַבְרָם, אַחֲרֵי הַפָּד-לוֹט מַעֲמוֹ, שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה, מִן-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-אַתָּה שָׂם--צַפְנָה וְנִגְבָּה, וְקָדְמָה וְיָמָה".

קול התור רחוב בשכונת מגדים. תור - אחד מסוגי היונים. קול התור מופיע פעם אחת במקרא, בשיר השירים ב' י"ב "הַנְּצָנִים נָרְאוּ בְּאֶרֶץ, עֵת הַזְּמִיר הִגִּיעַ; וְקוֹל הַתּוֹר, נִשְׁמַע בְּאֶרְצֵנוּ".

(ה) קירטון רחוב בשכונת נופי הסלע. הקירטון הוא סלע משקע ביוכימי, פריך, לבן ונקבובי. זהו סלע הדומה לאבן גיר הוא פריך יותר ממנו. הקירטון עמיד יחסית לסחיפה. ולכן נוצרים צוקים תלולים בנקודה שבה רכסי הקירטון פוגשים בים. חשוב לדעת שהשם המטעה, ה"גיר" ששימש לכתובה על לוחות בית הספר הוא למעשה קירטון.

(ה) קנה רחוב בשכונת צמח השדה. צמח בר הגדל בגדות נחל מים והביצות. קנה פירושו מקל או גבעול חלול. הגבעולים דמויי קנה אופייניים לרוב בני משפחת הדגניים. בתנ"ך מופיע בשיר השירים ד' י"ד "נִרְדְּ וְכַרְפֶּס, קִנָּה וְקַנְמוֹן, עִם, כָּל-עֵצֵי לְבוֹנָה...".

(ה) קרונית נתיב הקרונית היא דרך בה תוכננה לעבור קרונית. הדרך עוברת בשבילים ללא כבישים, במנהרות להולכי רגל ובטוחה לתושבי העיר. הנתיב עובר בין שכונות הנחלים, כלי שיר, אבני החושן, צמח השדה, מגדים ונופי הסלע. הדרך מסומנת על המפה העירונית.

(ה) קרון רחוב וכיכר בשכונת כלי שיר. הככר היא משמשת למגורים ולמרכז מסחרי. הקרון כלי נשיפה כלי נשיפה מעץ בעל לשונית כפולה ממשפחת האבוב, כעין שופר. מופיע בתנ"ך ארבע פעמים בארמית, כולם בספר דניאל בפרק ג' ה' "בְּעֵדְנָא דִּי-תִשְׁמְעוּן קָל קַרְנָא מִשְׁרוּקֵיתָא קִיתַרס (קִתְרִס)...".

(ה)קתרוס רחוב בשכונת כלי שיר. כלי נגינה בעל מיתרים דומה למשרוקית. מופיע בתנ"ך ארבע פעמים בארמית, כולם בספר דניאל, פרק ג' ה' "בְּעֶדְנָא דִּי-תְשַׁמְעוּן קַל קְרָנָא מְשָׁרוּקִיתָא קִיתְרָס (קְתָרְס)...".

ר

(ה)רותם רחוב בשכונת צמח השדה. צמח בר, שיח מדברי ממשפחת הפרפרניים. הרותם בצבע ירוק זית והוא בדרך כלל חסר עלים. בארץ נפוץ המין רותם המדבר. יש המפרשים "רותם" השם כנגזר מהשורש ר.ת.מ, מפני שבהיותו גדל באזורי דיונות בהם החול נודד ממקום למקום, שורשיו נאלצים 'לרתום' את האדמה שמסביבם, כדי לא לעוף עם החול ולהינתק מן האדמה. בתנ"ך מופיע בסיפור אליהו הנח לצילו במדבר המקור: ספר מלכים א' פרק י"ט פסוקים ד', ה', ו' וְיִשָּׁכְבּ, וְיִישָׁן, תַּחַת, רֹתֵם אֶחָד...".

(ה)רכס רחוב בשכונת נופי הסלע. **רכס הרים** הוא קבוצת הרים התחומה על ידי עמקים או ערוצי נחל, המפרידים בינם לבין הרים נוספים. בתנ"ך מופיעה המילה פעם אחת וברבים. ישעיהו הנביא, מ' ד' "כָּל גֵּיא, וְנִשְׂא, וְכָל-הַר וְגִבְעָה, יִשְׁפְּלוּ; וְהָיָה הָעֵקֶב לְמִישׁוֹר, וְהָרְכָסִים לְבִקְעָה".

ש

שוהם סמטה בשכונת אבני החושן. השוהם היא כנראה אחת ממשפחה של אבנים ירוקות כחולות. האקדמיה ללשון עברית מציעה כי השוהם היא ממשפחת הבריל. השוהם היתה בחושן של הכהן הגדול. המקור: שמות כ"ח כ' "וְהָטוֹר, הַרְבִּיעִי--תְּרָשִׁישׁ וְשֹׁהַם, וְנִשְׂפָה; מִשְׁבָּצִים זָהָב יָהִי, בְּמִלּוֹאֲתָם".

(ה)שונית רחוב בשכונת נופי הסלע. סביבת החיים של השונית או בשמה המלא שונית אלמוגים הוא בים ובאוקיינוסי העולם. שונית האלמוגים בנויה בעיקר מאלמוגים, אך גם מאצות וצמחים אחרים. כמו כן, השוניות משמשות לעתים כמקום מחיה לבעלי חיים ימיים כגון דגים.

(ה)שופר רחוב בשכונת כלי שיר. השופר הוא כלי נגינה עשוי מקרן חלולה של איל, כבש בוגר ממין זכר. בימי קדם שימש השופר ככלי להשמעת רעש להכרזות, הודעות, לאזעקת הצבא והתרעה ועוד. ביהדות השופר הוא כלי נגינה מקודש המשמש לקיום מצוות תקיעת שופר בראש השנה וביום הכיפור. במלחמת ששת הימים, ביוני 1967, עם כיבוש העיר העתיקה של ירושלים הגיע הרב שלמה גורן, הרב הצבאי הראשי, אל הכותל המערבי ותקע בשופר.

(ה)שחם רחוב בשכונת נופי הסלע. השחם נקרא בלועזית גרניט. השחם הוא אבן קשה וצפופה שמוצאה מסלעי יסוד בעלי הרכב מינרלי מגוון ולפיכך מוצעת במספר רב של צבעים ודוגמאות. עיקר השימוש בה היה במשטחי עבודה במטבחים, אך כיום משתמשים בה גם לריצוף ולחיפוי מבנים.

(ה)שיזף רחוב בשכונת צמח השדה. השיזף המצוי הוא עץ קוצני, גובהו 3-5 מטר, אך לעתים נדירות מגיע גובהו עד ל-10 מטרים. העץ ירוק עד, אך במקומות קרים הוא עשוי להשיר את עליו בחורף. צבע הפרי בעת ההבשלה, צהוב כתום, וטעמו מתוק. העץ גדל היטב בקרקעות חרסיתיות,

בדרך כלל נמוך מ-400 מטר מעל פני הים. נפוץ בעיקר בבקעת הירדן, בערבה ובמישור החוף. הסוג שיזף נקרא בערבית סדריה וגם דום, ומכאן כינויו העברי של העץ - עץ הדומים. העץ אינו מופיע בתנ"ך.

(ה)שיטה רחוב בשכונת צמח השדה. שיטה סוג עץ או שיח במשפחת הקיטניות שבו כ-1300 מינים, לרוב מיני השיטה קוצים. פרחי השיטה צהובים או לבנים והפירות - צורתם כתרמיל מוארך. נעצי השיטים בנו את המשכן וכליו. בתנ"ך מופיע לראשונה בספר שמות כ"ה ה' וְעֵלֶת אֵילִם מְאֻדָּמִים וְעֵלֶת תְּחָשִׁים, וְעֵצֵי שֵׁטִים".

(ה)שיקמה רחוב בשכונת צמח השדה. השיקמה עץ ממשפחת התותיים. בישראל גדלים עצי השיקמה בעיקר במישור החוף ובשפלה. בעבר היה להם שימוש נרחב לנגרות והפירות למאכל. בתנ"ך מופיעה השיקמה לראשונה בישיעהו ט' ט' "לְבָנִים נָפְלוּ, וְנָזִית נִבְנָה; שְׁקָמִים גִּדְעוּ, וְאַרְזִים נִחְלִיף".

(ה)שיש רחוב בשכונת נופי סלע. אבן גיר לבנה קשה. [בישראל](#), המונח "שיש" משמש לרוב לתיאור סלע [מלוטש](#) כגון [גרניט](#) או אבן גיר. השיש משמש לכיורים ומטבחים. אומנים נהגו להכין יצירות משיש. השיש מופיע פעם אחת בתנ"ך בספר דברי הימים א' כ' כ"ו "וְכָל אֶבֶן יִקְרָה וְאֶבְנֵי שֵׁשׁ לְרֵבִי".

(ה)שמניית רחוב בשכונת כלי שיר. כלי נגינה קדום בעל שמונה מיתרים. מוזכר בספר תהילים ו' א' "לְמַנְצַח בְּנִינּוֹת, עַל-הַשְּׁמִינִית; מְזֻמֹּר לְדָוִד" או בשמו הנוסף או אחד מסוגיו נבל עשור, מוזכר בספר תהילים ל"ג ב'.

(ה)שרך (מבוא) רחוב בשכונת צמח השדה. השרך הוא צמח מקבוצת צמחים המתרבים בעזרת נבגים, ולא בעזרת זרעים. אין לשרכים פרחים ואין להם צורך להפיץ את תפוצתם בטבע.

ת

(ה)תוף רחוב בשכונת כלי שיר. כלי נגינה ממשפחת כלי ההקשה. כדי להפיק צליל, יש להקיש במרכז או בשולי התוף באמצעות האצבעות או מוטות מיוחדים. הקשה על התוף במקומות שונים תשמיע צלילים שונים. התוף הוא כלי עתיק המוזכר בזמן מסעי בני ישראל במדבר בתנ"ך בשמות ט"ו כ' "וַתִּקַּח מִרְגָּם הַנְּבִיאָה אַחֹת אֶהֱרֹן, אֶת-הַתֵּן--בְּיָדָהּ; וַתַּצֵּאן כָּל-הַנְּשִׁים אַחֲרֶיהָ, בְּתַפִּים וּבְמַחֲלֹת".

(ה)תלתן רחוב בשכונת צמח השדה. התלתן הוא סוג של עשב במשפחת הקטניות שבו נכללים כ-300 מינים שונים. עלי התלתן מורכבים משלושה עלעלים, ומכאן מקור שמו. הפרח ערוך בשיבולים.

תרשיש סמטה בשכונת אבני החושן. התרשיש תְּרָשִׁישׁ נקראת גם אבן הים. מדובר באבן בצבע מימי הים: ירוקה כחולה. התרשיש היתה בחושן של הכהן הגדול. המקור: שמות כ"ח כ' "וְהָטֹר, הַרְבִּיעִי--תְּרָשִׁישׁ וְשֵׁהִם, וְיִשְׁפָּה; מִשְׁבָּצִים זָהָב יִהְיוּ, בְּמַלּוֹאֲתָם".

חידות ברחובות העיר

א. זהו את שם רחוב המסתתר בחידה, היעזרו באלפון הרחובות.

1. בני ישראל מתלוננים במדבר על מחסור במים ועל מאכלם המורכב מ**מן**.
הקב"ה שולח להם **נחשים** המכישים את העם. כדי להתגבר על הנחשים מצוה
הקב"ה את משה לעשות נחש מחומר זה, מה שם הרחוב ומה שם השכונה?

2. שני רחובות הנושאים את שם המוסד השוכן בהם, מהם המוסדות? על שם מי הם נקראים?
מה שמות הרחובות? ושם השכונות?

3. לשירי הדורכים הצטרפו צליליו. מה שמו של הרחוב? שם השכונה?

4. קולה הנעים נשמע בכל זמן. מהו שם הרחוב? ושם השכונה?

5. הוא יורד מהכניסה לעיר **ערד**, ונשפך ל**ים המלח**. שמו נגזר מבעלי החיים ואחד מהם הוא
סימלה של **רשות הטבע והגנים** בישראל. מהו שמו?

6. דרך מזרחית. מה שמה? מנו לפחות שלושה מוסדות שבקרתם אתם או אחד מבני משפחתכם,
ושוכנים בה.

7. יש על בגדו 12 שכאלה. מיהי האישיות? מהו שם השכונה הנקראת על שמם?
וציינו אילו פריטים נוספים מלבושו מופיעים ברחובות השכונה?

8. יש בשכונה זו רק שניים שכאלה. מי השניים?

9. אמנם גבוה אך נמוך בפודיום. מהו שם הרחוב ובאיזו שכונה נמצא?

10. ואם זה לא ל"ג בעומר אז למה שידליקו אותן? מהו שם הרחוב ושם השכונה?
מנו לפחות שלושה שכאלה.

11. הלבנה לא פורצת בעירנו אבל השם קיים. מהו שם הרחוב ושם השכונה?

12. אילו רק שניים ממבצרינו. מיהו האיש? מה שם הרחובות? ומה שם השכונה?

ב. חברו חידות לרחובות העיר וחודו אותן לפני חבריכם.

נשמח אם תשלחו גם אלינו.

בהצלחה,

גליה מזור (סנה"ל תשצ"ג 2013)